

Geen handleiding om arbeidsverhoudingen te regelen

In de eucharistieviering van volgende zondag krijgen we een irritant verhaal te horen. Het gaat over de werkers van het elfde uur. De dagloners die slechts één uurtje in de wijngaard hebben gewerkt, krijgen evenveel uitbetaald als hun collega's die de hele dag hebben gezwoegd in de hitte. Dit verhaal is bepaald geen handleiding om de arbeidsverhoudingen in een bedrijf te regelen. Probeer maar eens om als werkgever in een fabriek uw werknemers zo ongelijk te vergoeden voor hetzelfde zware werk. Gegarandeerd krijgt u meteen de vakbond over de vloer, en misschien zelfs het Centrum voor Gelijke Kansen op uw dak. Om van de media nog maar te zwijgen.

Geen praktische handleiding voor arbeidsverhoudingen, dus, maar wel een gelijkenis. Een verhaal dat iets te vertellen heeft over de Heer, en hoe Hij met Zijn mensen omgaat. Maar toch hebben wij er moeite mee. Ons rechtvaardigheidsgevoel wordt ergens toch wel gekrenkt ... of niet soms?

In het verhaal is de hitte van de lange werkdag voorbij, en de arbeiders schuiven aan om te worden uitbetaald. Wat doet nu de wijngaardenier? Hij laat eerst de werkers van het elfde uur komen. Normaal zou je verwachten dat éérst de arbeiders worden vergoed die het langst hebben gewerkt. Maar goed, bij deze werkgever zijn de laatsten de eersten en de eersten de laatsten (Mt. 19,30 en Mt. 20,16). En zij krijgen een volledig dagloon uitbetaald, net zoals de wijngaardenier had beloofd toen hij hen op het elfde uur alsnog aansprak op de markt. Zij ontvangen dus een volledig dagloon voor één uurtje werk. En, zo denken de werkers van het eerste uur: "Dat ziet er goed uit voor ons". Want, wees eerlijk ... hoe zou u zelf zijn? Eén uur werken levert blijkbaar een volledig dagloon op. Dan zal tien uren zwoegen in de hitte van de dag toch wel tien daglonen betekenen, zeker? Je ziet ze al in de handen wrijven. Maar nee, ook zij ontvangen één dagloon. Zij mopperen. Zij maken zich boos. En wij kunnen dat best begrijpen. Want is dit geen willekeur van die wijngaardenier? Hij zwaait maar met zijn geldzak, in plaats van zorgvuldig te geven in overeenstemming met de geleverde inspanningen van zijn werknemers.

Gulheid voor de mensen van "het laatste nippertje"

Toch liggen de zaken anders. Wat deze werkgever doet, is geen willekeur. Integendeel, hij komt de gemaakte afspraken precies na. Hij heeft aan iedere werknemer één dagloon beloofd, en iedereen krijgt inderdaad het beloofde dagloon. Het resultaat is dat iedereen hetzelfde dagloon krijgt, of zij nu lang gewerkt hebben of niet. De wijngaardenier gaat niet onder wat redelijk en goed is, maar in sommige gevallen gaat hij erover. In deze parabel is er dus een band tussen werk en beloning, die echter tegelijk wordt overstegen.

Om dat helemaal te begrijpen, is het nuttig om te weten dat geld verdienen in die tijd anders was dan wat dit vandaag betekent. De dagloner had meestal geen financiële reserves. Dit dagloon is dus levensnoodzakelijk. De werkgever uit de parabel geeft dat waardevolle dagloon dus ook aan de werkers van het elfde uur. Alleen maar omdat hij goed is, ook voor hen. Hij wil blijkbaar niet dat die werkers van het elfde uur en hun gezin in de penarie komen, dat hun kinderen met honger naar bed moeten ... zelfs al betekent het dat hij daarvoor wat dieper in zijn buidel moet tasten.

Dat is de kern van het hele verhaal. God wil niet nagerekend worden. Hij wil Zijn vrijheid bewaren om veel meer te doen dan wat je redelijkerwijs van Hem mag verwachten. Denk bijvoorbeeld aan de scène uit het Lijdensverhaal, wanneer Jezus aan het kruis hangt tussen twee moordenaars. Rechts naast hem blijkt er nog een soort “werker van het laatste uur” gekruisigd te zijn. Ook voor deze “goede” moordenaar zullen de poorten van het paradijs opengaan. Of, om in de geest van het evangelie van zondag te blijven: hij krijgt dezelfde beloning als al die mensen die hun hele leven, soms onder moeilijke omstandigheden, juist hebben geleefd en gehandeld. Sterker nog: van alle mensen waarover wij lezen in de evangelies, is hij – deze boef die zich op het nippertje bekeert – de enige die uit de mond van Jezus zelf te horen krijgt dat hij diezelfde dag nog volledig “uitbetaald” zal worden. Het lijkt zo oneerlijk. Maar tegelijk is het zo troostend en hoopgevend. Want ook wijzelf mogen ons geborgen weten in die gulle goedheid.

De werkers van het elfde uur bij Bach

Volgende zondag is er weer een Bachcantatedienst. En de cantate die zal worden uitgevoerd, sluit volledig aan bij het evangelie over de werkers van het elfde uur. De cantate met de titel “*Ich bin vergnügt mit meinem Glücke*” (bww 84) ademt de sfeer uit van de gelovige die diep tevreden is met zijn levenslot. Bach vertolkt in deze cantate de gelovige die, in tegenstelling tot de werkers van het eerste uur; niet jaloers is op het geluk van anderen. Hij weet immers dat hij van God krijgt wat hij nodig heeft. En het eeuwige leven dat hem na dit leven te wachten staat, dat is toch meer dan genoeg? Waarom zou hij dan afgunstig moeten zijn? Waarom dan ook niet dat eeuwige leven aan anderen gunnen?

De cantate bww 84 is een solocantate met een heel sobere orkestbezetting. Er is geen openingskoor, en alle aria's en recitatieven worden verzorgd door één sopraan. Wij kijken er nu al naar uit hoe Astrid Stockman, die ons altijd weet te bekoren met haar prachtige stem, ons weer veel indringend religieuze en muzikale ontroering zal bezorgen.

De eucharistieviering begint om elf uur. Zorg dat u er ook bij bent. De afwezigen zullen ongelijk hebben.

Frans Van Looveren